

Inhoudsopgave

Lijst met veelgebruikte afkortingen	7
Lijst met tabellen en figuren	8
Over de auteurs	12
Inleiding	15
DEEL I HET DOMEIN VAN VEILIGHEIDSSTUDIES	21
1. Historisch overzicht <i>Maarten Rothman</i>	23
2. Internationale Veiligheidsstudies <i>Georg Frerks</i>	59
3. Theorieën en benaderingen van veiligheid <i>Maarten Rothman</i>	73
DEEL II KERNCONCEPTEN	103
4. Oorlog <i>Jan Willem Honig</i>	105
5. Vrede <i>Theo Brinkel</i>	127
6. Veiligheid <i>Maarten Rothman</i>	144
7. Macht <i>Maarten Rothman & Jörg Noll</i>	159
DEEL III STATELIJKE ACTOREN	183
8. De staat <i>Maarten Rothman & Jörg Noll</i>	185
9. Nederlands buitenland-, veiligheids- en defensiebeleid <i>Theo Brinkel</i>	205
10. Belgisch buitenland-, veiligheids- en defensiebeleid <i>Tim Haesebrouck & Jeroen Joly</i>	223

DEEL IV NIET-STATELIJKE ACTOREN	247
11. De rol van <i>civil society</i> , conflictoplossing en vredesbevordering <i>Emma de Weerd & Georg Frerks</i>	249
12. Bedrijfsleven, oorlog en vrede <i>Georg Frerks & Emma de Weerd</i>	265
13. Gewapende niet-statelijke actoren <i>Georg Frerks</i>	281
DEEL V INTERNATIONALE VEILIGHEIDSSAMENWERKING	303
14. Internationale veiligheidssamenwerking <i>Sabine Mengelberg</i>	305
15. Mondiale veiligheidssamenwerking: VN <i>Sabine Mengelberg</i>	315
16. Regionale veiligheidssamenwerking: OVSE & Raad van Europa <i>Sabine Mengelberg</i>	337
17. Regionale veiligheidssamenwerking: NAVO <i>Sabine Mengelberg</i>	355
18. Regionale veiligheidssamenwerking: Europese Unie <i>Trineke Palm</i>	375
19. Interorganisationele veiligheidssamenwerking <i>Sabine Mengelberg</i>	390
DEEL VI CONFLICTMANAGEMENT	399
20. Conflictpreventie: anticiperend denken en handelen <i>Georg Frerks</i>	401
21. Internationale conflictbemiddeling <i>Georg Frerks</i>	419
22. Internationale vredesoperaties met een militaire component <i>Georg Frerks</i>	436
Bibliografie	458
Illustratieverantwoording	484
Index	491

Lijst met veelgebruikte afkortingen

In veiligheidsstudies worden veel afkortingen van Engelse termen gebruikt, die hebben we in het Engels laten staan. Bij enkele organisaties (vooral deelorganisaties van de VN) is de Nederlandse naam ingeburgd maar wordt tegelijk meestal de Engelse afkorting gebruikt.

3D-benadering	diplomacy, defense and development
AU	Afrikaanse Unie
EEG	Europese Economische Gemeenschap
EFP	Enhanced Forward Presence (NAVO)
EU	Europese Unie
Euratom	Europees Gemeenschap voor Atoomenergie
FAO	Voedsel- en Landbouworganisatie (VN)
GVDB	Gemeenschappelijke Veiligheids- en Defensiebeleid (EU)
IS	Islamitische Staat
MAD	mutually assured destruction
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
ngo	niet-gouvernementele organisatie
OVSE	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
PMC	privaat militair bedrijf
R2P	Responsibility to Protect (VN)
RvE	Raad van Europa
UNCTAD	VN-Conferentie inzake Handel en Ontwikkeling
UNDP	VN-Ontwikkelingsprogramma
UNHCR	VN Hoge Commissaris voor Vluchtelingen
VN	Verenigde Naties
WEU	West-Europese Unie
WHO	Wereldgezondheidsorganisatie (VN)
WTO	Wereldhandelsorganisatie (VN)

Lijst met tabellen en figuren

Tabel 3.1:	Benaderingen	99
Tabel 3.2:	<i>Great Debates</i>	100
Tabel 7.1:	Vergelijking tussen hard en soft power	172
Tabel 22.1:	VN-missies	444
Figuur 1.1:	Historisch overzicht	24
Figuur 1.2:	Voorgeschiedenis	25
Figuur 1.3:	Een les aan de universiteit van Parijs in de veertiende eeuw	26
Figuur 1.4:	Het ontstaan van moderne staten	28
Figuur 1.5:	Kaart van Europa rond 1500	29
Figuur 1.6:	<i>Plundering van een dorp, mogelijk Wommelgem in 1589</i>	32
Figuur 1.7:	Een gevecht tussen Azteken en Spaanse veroveraars en hun bondgenoten	35
Figuur 1.8:	De Verlichting en Amerikaanse en Franse Revoluties	37
Figuur 1.9:	<i>Verklaring van de rechten van de mens en de burger</i>	39
Figuur 1.10:	Restauratie en revolutie	40
Figuur 1.11:	Congres van Wenen	43
Figuur 1.12:	De twintigjarige crisis	46
Figuur 1.13:	De Koude Oorlog	48
Figuur 1.14:	Keukendebat tussen Richard Nixon en Nikita Chroesjtsjov	50
Figuur 1.15:	Naoorlogse periode	53
Figuur 1.16:	De Israëliische premier Yitzhak Rabin en de Palestijnse leider Yasser Arafat schudden elkaar de hand onder toezicht van de Amerikaanse president Bill Clinton.	53
Figuur 1.17:	Colin Powell	55
Figuur 2.1:	Universiteit van Aberystwyth	61
Figuur 2.2:	Russische inval in Oekraïne	63
Figuur 2.3:	Bootvluchtelingen	65
Figuur 2.4:	Ministerie van Defensie in Den Haag	71
Figuur 3.1:	Vredespaleis in Den Haag	76
Figuur 3.2:	Handel in de haven van Rotterdam	79
Figuur 3.3:	<i>The Twenty Years' Crisis</i>	81
Figuur 3.4:	Machtsevenwicht	85

Figuur 3.5:	Karl Marx	87
Figuur 3.6:	Palestinavlag bij een demonstratie	90
Figuur 3.7:	Black Lives Matter	90
Figuur 3.8:	#MeToo	90
Figuur 3.9:	'We are the 99%'	90
Figuur 3.10:	Vroege computers	94
Figuur 3.11:	Vlaggen van de lidstaten van de VN	96
Figuur 4.1:	Carl von Clausewitz	111
Figuur 4.2:	<i>Vom Kriege</i>	113
Figuur 4.3:	Gazprom	115
Figuur 4.4:	Saddam Hussein	118
Figuur 4.5:	Hawija	121
Figuur 5.1:	Praagse Lente	128
Figuur 5.2:	Desiderius Erasmus	131
Figuur 5.3:	Immanuel Kant	131
Figuur 5.4:	Hugo de Groot	131
Figuur 5.5:	Kofi Annan	138
Figuur 5.6:	Bill Clinton en Tony Blair	139
Figuur 6.1:	Thomas Schelling	146
Figuur 6.2:	<i>People, States and Fear</i>	147
Figuur 6.3:	Human Development Index	151
Figuur 6.4:	<i>Security: A New Framework for Analysis</i>	152
Figuur 6.5:	Demonstratie in Libië	155
Figuur 7.1:	Evacuatie uit Saigon	166
Figuur 7.2:	Evacuatie uit Kabul	166
Figuur 7.3:	Hijsen van de Israëlische vlag na oorlog in 1948	168
Figuur 7.4:	Val van de Berlijnse Muur	171
Figuur 7.5:	Susan Strange	175
Figuur 7.6:	Satirische kaart van Europa	178
Figuur 8.1:	De Vrijheid leidt het volk	190
Figuur 8.2:	Radioactiviteit rondom Tsjernobyl	194
Figuur 8.3:	Militaire parade in Somaliland	196
Figuur 8.4:	Nationaal Paleis van Haïti	200
Figuur 8.5:	Strategische cultuur als context van veiligheids- en defensiebeleid	202
Figuur 9.1:	Ruud Lubbers	207
Figuur 9.2:	Joseph Luns	214
Figuur 9.3:	DAF YP-408, Nederlandse pantserwagen	217
Figuur 10.1:	NAVO-hoofdkwartier in Brussel	225
Figuur 10.2:	Wachtlokaal in Rwanda	228
Figuur 10.3:	Bezoek minister Dedonder aan Belgische troepen in Roemenië	231

Figuur 10.4: Belgische troepen actief in crisismanagementoperaties	232
Figuur 10.5: Belgische F16	233
Figuur 10.6: Steun van het Belgische leger bij overstromingen in het binnenland	236
Figuur 10.7: Belgische defensie-uitgaven (1990-2022)	237
Figuur 10.8: Belgische gewesten en gemeenschappen	239
Figuur 10.9: Federaal parlement van België	242
Figuur 11.1: <i>Noch markt, noch staat</i>	250
Figuur 11.2: Amnesty International	253
Figuur 11.3: ANWB	253
Figuur 11.4: Extinction Rebellion	253
Figuur 11.5: KWF	253
Figuur 11.6: Gemeenschapsdialogen in Jonglei State, Zuid-Soedan	257
Figuur 11.7: Militair medisch team levert zorg in Suriname	262
Figuur 12.1: Spotprent <i>Scramble for Africa</i>	267
Figuur 12.2: Thomas Malthus	269
Figuur 12.3: Kimberley-proces	273
Figuur 12.4: Abu Ghraib	273
Figuur 13.1: Muurschildering ter herinnering van Bloody Sunday in Derry, Noord-Ierland	283
Figuur 13.2: Aanslagen van 11 september 2001 in de Verenigde Staten	286
Figuur 13.3: Bashar al-Assad	289
Figuur 13.4: Ondertekenen van de Camp David-akkoorden	291
Figuur 13.5: George W. Bush	294
Figuur 13.6: Treinkaping bij De Punt	298
Figuur 14.1: <i>The Trench</i> van Otto Dix	306
Figuur 14.2: Vrede van Versailles	309
Figuur 15.1: Woodrow Wilson	317
Figuur 15.2: Handvest van de Verenigde Naties	319
Figuur 15.3: VN-blauwhelmen	325
Figuur 15.4: Algemene Vergadering van de Verenigde Naties	327
Figuur 15.5: Internationaal Strafhof in Den Haag	330
Figuur 16.1: Vlaggen en logo van de OVSE	338
Figuur 16.2: Deelnemende staten van de OVSE	342
Figuur 16.3: Logo van Raad van Europa	347
Figuur 16.4: Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens	348
Figuur 16.5: Lidstaten van de Raad van Europa	351
Figuur 17.1: Logo van de NAVO	356
Figuur 17.2: Verdrag van Washington	359
Figuur 17.3: De Noord-Atlantische Raad	361
Figuur 17.4: Lidstaten van de NAVO	364

Figuur 17.5: NAVO-troepen aan de Oostflank	369
Figuur 18.1: Spotprent Europees leger	377
Figuur 18.2: Lidstaten van de Europese Unie	379
Figuur 18.3: EU-veiligheid en -defensie in kaart gebracht	384
Figuur 19.1: Samenwerking tussen het militair bondgenootschap en de EU	391
Figuur 19.2: Admiraliteit Benelux in Den Helder	396
Figuur 20.1: António Guterres	404
Figuur 20.2: Orkaan Irma op Sint-Maarten in 2017	409
Figuur 20.3: <i>Wereldwijd voor een veilig Nederland</i>	412
Figuur 21.1: Xi Jinping en Joe Biden	422
Figuur 21.2: Nelson Mandela	427
Figuur 22.1: Bertha von Suttner	438
Figuur 22.2: Voorbereiding operatie 'Allied Force'	440
Figuur 22.3: VN Veiligheidsraad	448
Figuur 22.4: UNOSOM in Somalië	453